

НОВИ САД - На данашњи дан 1932. године умро је српски политичар, економиста, дипломата, историчар и писац Чедомиљ Мијатовић, председник Српске краљевске академије, утемељивач Народне банке Србије, професор економије на Великој школи у Београду. После завршеног Лицеја у Београду, студирао је политичко-економске науке у Минхену, Лајпцигу, Цириху и Бечу. Између 1873. и 1889. био је више пута министар иностраних послова и министар финансија. Као шеф српске дипломатије потписао је Тајну конвенцију са Аустро-Угарском 1881. а као министар финансија увео је динар као новчану јединицу Србије и метарски систем мера. Одлучујуће је допринео изградњи железница у Србији и њеном укључивању у светске финансијске токове. Први је у Србији почео да систематски изучава привредну историју. Преводио је са енглеског, укључујући "Историју цивилизације у Енглеској" Хенрија Томаса Бекла. Са извесним успехом бавио се и књижевним радом. Био је изразито религиозан човек, чак мистик, бавио се добротворним радом са верским мотивима, али и публицистиком на религиозне теме. После пада династије Обреновић 1903. живео је у Лондону, где ће провести остатак живота. Дела: "Извод из политичке економије", "Наука о државном газдинству или наука о финансији", "Историја трговине", "Финансије српског краљевства", "Иконија, везирова мајка", "Рајко од Расине", "Кнез Градоје од Орлова града", "Ђурађ Бранковић", "Успомене балканског дипломате".

1610 - Француског краља Анрија IV, првог монарха из династије Бурбона, у Паризу је убио један католички верски фанатик. На престолу га је наследио деветогодишњи Луј XIII, с краљицом мајком Маријом Медичи као регентом. До 1589. Анри IV је као краљ Наваре и вођа хугенота (француских протестаната) био у сукобу с католицима, а потом је као краљ Француске, земљи повратио мир 1598. "Нантским едиктом". Едикт је предвидео међусобну толеранцију римокатолика и протестаната. Учврстио је економски и политички Француску, и ојачао краљевску власт. "Анри добри" упамћен је као омиљени владар.

1771 - Рођен је велшки филантроп Роберт Овен, социјалиста утописта и социјални реформатор, индустријалац који је сво богатство утрошио покушавајући да оствари пројекте социјалних реформи. Њега и његове присталице савременици су називали "социјалистима", чиме је тај израз ушао у употребу. Прве узорне заједнице створио је у Њу Ланарку у Шкотској и у тим кооперативама произвођача и потрошача укинуо је рад деце, установио болесничке благајне, скратио радно време, повећао наднице, основао читаонице. Да би доказао остварљивост реформи, отишао је у САД, где је 1825. основао комуно "Нова хармонија". Кад је експеримент пропао вратио се у Енглеску, где је створио Велики национални струковни савез (синдикат) и основао банку за размену добара, на

основи количине уложеног рада у израду размењиваних производа, без употребе новца. Дела: "Нови поглед на друштво", "Скица рационалног система друштва", "Књига о новом светском моралу".

1796 - Енглески лекар Едвард Џенер успешно је вакцинисао једног осмогодишњег дечака против великих богиња, положивши тиме темељ модерне имунологије. Идеју о вакцини против смртоносне болести добио је кад је двадесетак година раније уочио да људи заражени крављим богињама не добијају велике богиња ни у време епидемија, и после две деценије рада развио је вакцину која је убрзо у целом свету прихваћена као поуздана заштита од великих богиња.

1811 - Парагвај је прогласио независност од Шпаније.

1900 - У Паризу су отворене друге модерне Олимпијске игре, на којима је први пут женама дозвољено да учествују.

1912 - Умро је шведски писац Јохан Август Стриндберг. Био је истовремено врхунски истанчани литерата, нека врста натуралистичког психолога па и фолклористе, историограф, чак и мистик. Одбацио је старе драмске форме и сматра се једним од зачетника модерног театра. Противио се еманципацији жена, био резервисан према званичним формама религиозности. Дела: романи "Служавкин син", "Црвена соба", "Становници Хемсеа", "Исповест лудака", "Готске собе", "Приче надзорника карантина", "Пакао", "На острвима", "Легенде", "Црне заставе", драме "Мајстор Улуф", "Отац", "Госпођица Јулија", "Пљачкаши", "Зајмодавац", "Пут у Дамаск", "Плес смрти", "Игра снова", "Олуја", "Сабласна сонета", новеле "Ново царство".

1921 - У Италији су одржани први избори после Првог светског рата, на којима је фашистички покрет, упркос насиљу и притисцима на бираче, освојио само 35 од 535 посланичких места.

1921 - Амерички судија Флоренс Ален постала је прва жена која је на смрт осудила мушкарца, убицу Френка Мотоа који је погубљен три месеца касније.

1925 - Рођен је Тристрам Кери, енглески композитор, творац електронске музике. Након студија на Оксфорду емигрирао је у Аустралију где је основао музички електронски студио по узору на онај који је претходно 1967. основао у Музичком краљевском колеџу у Лондону. Био је нека врста техничког мага и стајао је иза саундтрека чувене ББЦ серије "Др Who". Керијев допринос музици 60-их 20 в. несагледив је, његов рад инспирисао је групе попут "Пинк Флојд", "Ху" или "Рокси мјузик".

1940 - Током преговора о предаји холандске војске у Другом светском рату, немачка врховна команда је наредила разарање Ротердама: стотинак бомбардера се окупило на небрањени град и претворило га у руину, усмртивши при том око хиљаду особа.

1948 - Осам часова пре окончања британског мандата у Палестини, проглашена је држава Израел, с председником Хаимом Вајцманом и шефом владе Давидом Бен Гурионом, на шта су сутрадан арапске земље одговориле инвазијом на јеврејску државу.

1955 - Уговор о оснивању Варшавског пакта на крају четвородневне конференције комунистичких земаља Европе у Варшави потписале су Албанија, Бугарска, Мађарска, Немачка Демократска Република, Пољска, Румунија, Совјетски Савез и Чехословачка.

1964 - Совјетски лидер Никита Хрушчов отворио је Асуанску брану у Египту, коју су изградили совјетски стручњаци.

1972 - Јапану је после 27 година под окупацијом САД враћено острво Окинава, али је знатан део острва остао под контролом америчке војске.

1973 - Лансирана је прва америчка васионска лабораторија "Скајлаб I".

1988 - Ирачки авиони су бомбама запалили пет бродова поред иранског нафтног терминала Ларак у Заливу.

1989 - Вођа перониста Карлос Менем постао је председник Аргентине, победивши на изборима кандидата владајуће Радикалне партије Едуарда Ангелоса.

1991 - Самоубиство је извршила Ђанг Ћинг, удовица кинеског лидера Мао Цедунга, првак "Културне револуције" од 1966. до 1976. Умногome је уназадила Кину у којој су тада репресалијама биле изложене стотине хиљада људи оптужених за "буржоаска скретања". Страдали су и неки највиши државни и партијски руководиоци, укључујући номиналног шефа државе Лиу Шаочија и потоњег оца кинеских реформи Денг Сјаопинга.

1995 - На изборима у Аргентини председник Карлос Менем надмоћно је обезбедио други мандат на челу државе.

1998 - Умро је амерички певач и филмски глумац италијанског порекла Френк Синатра, који је светску славу стекао низом музичких хитова попут песама "Странци у ноћи" и "Њујорк, Њујорк". Познат је и по присним везама с најважнијим личностима у кључним центрима моћи америчког друштва, укључујући готово све председнике САД у другој половини 20. века и најмоћнијег мафијашког "кума" Лакија Лучана. Филмови: "Ноћи Лас Вегаса", "Не као странац", "Неки су дотрчали", "Речи и музика", "Човек са златном руком", "Одавде до вечности" (Оскар), "Три наредника", "Четворица из Тексаса", "Детектив", "Голи тркач".

1999 - У нападу авијације НАТО са осам разорних бомби на избегличку колону косовских Албанаца који су се враћали кућама, код села Кориша у близини Призрена убијено је 87 цивила, међу којима више од половине деца између шест месеци и 10 година. Дан касније НАТО је признао напад, изразивши "дубоко жаљење" због цивилних жртава, уз саопштење да је нападнут "легитимни војни циљ".

1999 - Ниш је бомбардован осми дан заредом, 26. пут од почетка НАТО агресије на Србију (СРЈ) уз поновну употребу касетних бомби.

2002 - Шефови дипломатија НАТО и Русије одобрили су споразум о формирању Савета НАТО-Русија ради сарадње у борби против тероризма и спречавању ширења оружја за масовно уништење.

2008 - Француско министарство културе обелоданило је ретко археолошко откриће. На југу те земље пронађена је мермерна биста Јулија Цезара у природној величини, на којој је римски император приказан у позним годинама, без косе.

2015 - Виши суд у Београду рехабилитовао је Драгољуба Дражу Михаиловића. Генерал Михаиловић током Другог светског рата био је командант Југословенске Војске у Отаџбини и, формално, министар војни избегличке владе Краљевине Југославије, а осуђен је и стрељан 1946. године.

(Танјуг)